

Handläggare  
Lisbeth Oulis  
Telefon: 08-508 01 696

Till Kommunstyrelsen

## Remissvar – förslag till nya föreskrifter och allmänna råd från Socialstyrelsen

Remiss från kommunstyrelsen (KS-dnr 325-1882/2013)

### Beslut

Tjänsteutlåtandet utgör förvaltningens svar på remissen.

Olle Johnselius  
stadsdelsdirektörKerstin Alnervik  
verksamhetsområdeschefUlrika Axelsson  
verksamhetsområdeschef

### Sammanfattning

Tjänsteutlåtandet är svar på stadens begäran om yttrande över Socialstyrelsens remiss om förslag till nya föreskrifter och allmänna råd om dokumentation inom socialtjänsten och förslag till allmänna råd om socialnämndens ansvar för barn och unga.

Förvaltningen ställer sig positiv till Socialstyrelsens förslag om nya föreskrifter och allmänna råd, som samlat tar upp allt om dokumentation inom socialtjänsten. Den tydliga strukturen, som följer föreskrifter och allmänna råd (SOSFS 2011:9) om ledningssystem för systematiskt kvalitetsarbete, underlättar för socialtjänstens medarbetare att söka information. Även förslaget om allmänna råd om barn och unga, som enbart tar fasta på handläggningen och inte på dokumentationen, har bättre struktur och ger bättre överblick än tidigare föreskrifter och allmänna råd.

Förvaltningen har dock synpunkter på förslaget om att samtycke ska dokumenteras vid planering av utredning om barns behov av skydd eller stöd, om att dokumentation av tidigare beslut att inte inleda utredning i praktiken blir mycket svår att återsöka och att dokumentation i form av

genomförandeplan har fått benämningen behandlingsplan hos Statens Institutionsstyrelse.

### **Remissbehandling**

Tjänsteutlåtandet är svar på stadens begäran om yttrande över Socialstyrelsens remiss om förslag till nya föreskrifter och allmänna råd om dokumentation inom socialtjänsten och förslag till allmänna råd om socialnämndens ansvar för barn och unga.

Kommunstyrelsen har för yttrande remitterat Socialstyrelsens remiss till Skärholmens, Älvsjö och Rinkeby-Kista stadsdelsnämnder samt till socialnämnden, utbildningsnämnden och stadsledningskontoret. Ärendet inkom till förvaltningen den 16 december 2013. Staden ska svara på remissen senast den 17 februari 2014. På grund av den korta remisstiden och svårigheterna att därför hinna ta upp ärendet för beslut i nämnden, har förvaltningen blivit ombedd att avlämna ett kontorsutlåtande före den 31 januari.

### **Socialstyrelsens förslag till föreskrifter och allmänna råd**

Den ena delen av remissen är ett förslag till ny författning om dokumentation inom socialtjänsten, som ska ersätta nuvarande föreskrifter och allmänna råd (SOSFS 2006:5). Förslaget innebär att allt som rör dokumentation samlas i en föreskrift och allmänt råd. Idag återfinns vissa rekommendationer för dokumentation som rör barn och unga i allmänna råd SOSFS 2006:12. Den nya författningen föreslås träda i kraft den 1 september 2014.

Den andra delen av remissen är ett förslag till allmänna råd om socialnämndens ansvar för barn och unga som ska ersätta nuvarande allmänna råd (SOSFS 2006:12 och SOSFS 2003:16). Flera ändringar i socialtjänstlagen har medfört att de nu gällande allmänna råden behöver revideras. Ändringar i lagstiftningen avser bland annat införandet av bestämmelser om omedelbar skyddsbedömning och förhandsbedömning vid anmälningar som rör barn och unga, återkoppling av viss information till anmälaren, tydliggörande av barnets rätt att komma till tals och en förstärkning av barnets bästa. Förslaget till de nya allmänna råden innehåller enbart allmänna råd om handläggning – inte om dokumentation.

Socialstyrelsen kommer vidare att uppdatera nuvarande handbok *Barn och unga i socialtjänsten – Utreda, planera och följa upp beslutade insatser* så att den överensstämmer med de nya allmänna råden.

Under revideringen av de allmänna råden om barn och unga har Socialstyrelsen inhämtat synpunkter från myndigheter och verksamheter som är anmälningsskyldiga. Vid dessa externa kontakter har det framkommit att de anmälningsskyldiga har begränsad kännedom om att Socialstyrelsen har

utfärdat allmänna råd (SOSFS 2003:16) som också riktar sig till dem. De ifrågasätter det lämpliga i att Socialstyrelsen vänder sig till myndigheter utanför det egna ansvarsområdet, t.ex. förskola och skola. Sådana rekommendationer till anmälningsskyldiga och andra anmälare kommer därför att lyftas bort ur de nya allmänna råden och istället ska Socialstyrelsen utarbeta en handbok riktad specifikt till dessa grupper. Handboken kommer att beskriva gällande rätt.

Allmänna råd om socialnämndens ansvar för placerade barn och unga regleras separat i SOSFS 2012:11. Dessa kommer att kvarstå.

Socialstyrelsen vill också framhålla att anledningen till att man inte kommer att hänvisa till BBIC (Barns Behov i Centrum) i de nya allmänna råden är att BBIC numer används i sådan omfattning och är så känt att Socialstyrelsen inte anser att man behöver ange BBIC specifikt. Socialstyrelsen syn på BBIC som handläggnings- och dokumentationssystem har inte ändrats.

Förslagen till nya föreskrifter och allmänna råd tar sin utgångspunkt i Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd (SOSFS 2011:9) om ledningssystem för systematiskt kvalitetsarbete. De innehåller därför de processer och rutiner, som behövs för att säkerställa kvaliteten inom socialtjänsten.

### **Förvaltningens synpunkter**

Förvaltningen ställer sig positiv till Socialstyrelsens förslag om de nya föreskrifterna och allmänna råden. Föreskrifterna och de allmänna råden om dokumentation inom socialtjänsten har i förslaget fått en tydlig struktur utifrån socialtjänstens processer och rutiner från aktualisering av ett ärende till avslut. Utöver revideringar med anledning av en förändrad lagstiftning har också vissa processer i handläggning, genomförande och uppföljning förtydligats jämfört med tidigare föreskrifter och allmänna råd, vilket är positivt.

Att allt som innefattar dokumentation inom socialtjänsten sammanförs i en föreskrift och allmänt råd gör det också lättare för socialtjänstens medarbetare att söka information.

Förslaget till allmänna råd om barn och unga, som enbart tar fasta på handläggningen och inte på dokumentationen, har därigenom fått en tydlig struktur. De allmänna råden uppfyller Socialstyrelsens intentioner om att göra det lättare att läsa dem i ett sammanhang, från anmälan till uppföljning av öppna insatser.

Förvaltningen har dock synpunkter på en del av det konkreta innehållet i förslaget till nya föreskrifter och allmänna råd, där vissa delar är helt nyskrivna och andra delar är förtydliganden av lagstiftningens intentioner.

Lagstiftningen ändrades den 1 januari 2013 avseende förhandsbedömning om en utredning om ett barns situation ska inledas eller inte. Den nya lagstiftningen innebär att nämnden ska fatta *beslut* om utredning ska inledas eller inte. Tidigare gjorde nämnden ett *ställningstagande*. Av de nya allmänna råden framgår att beslut att inte inleda utredning ska dokumenteras i personakten om det finns en sådan sedan tidigare. Om det inte finns någon personakt ska beslutet och övrig information dokumenteras på handlingen, som låg till grund för nämndens förhandsbedömning, precis som nämnden gjorde vid ställningstagande innan lagändringen. I de allmänna råden om socialnämndens ansvar för barn och unga framgår att nämnden, innan den fattar beslut om att inte inleda utredning, bör beakta uppgifter som finns i personakten eller i tidigare inkomna anmälningar hos den nämnden.

Socialstyrelsen har inte föreslagit något nytt om hur dessa beslut ska registreras om den enskilde inte redan har en personakt. De sparas i kronologisk ordning, då de enligt nuvarande reglering inte får vara ordnade på sökbart sätt. Förvaltningen tar emot ca 1 600 anmälningar om året. Det är otillfredsställande att dessa myndighetsbeslut i praktiken inte går att återsöka.

I föreskrifter och allmänna råd om dokumentation är 4 kap. 5 § ny. Föreskriften återfinns under rubriken ”Utreda och bedöma/Utredning som gäller barns behov av skydd eller stöd enligt 11 kap. 2 § SoL”. Den nya föreskriften anger att nämnden ska dokumentera om den enskilde lämnat samtycke till att nämnden får kontakta andra myndigheter eller personer, i vilket syfte och när samtycket har lämnats. Vidare ska nämnden tydligt dokumentera om den enskilde återkallat hela eller delar av sitt samtycke.

Förvaltningen är tveksam till utformningen av den nya föreskriften. Enligt socialtjänstlagen är grunden för socialtjänstens arbete att samråda med den enskilde, låta den enskilde ha inflytande över sin situation och inhämta den enskildes samtycke till de olika åtgärder som vidtas både under utredningen och i samband med insatser. Vid en utredning som avses i detta sammanhang framgår av 11 kap. 2 § SoL att nämnden har rätt att ”konsultera sakkunniga samt i övrigt ta de kontakter som behövs”. Även om det av samma paragraf framgår att ”Utredningen ska bedrivas så att inte någon onödigt utsätts för skada eller olägenhet” och ”Utredningen ska inte göras mer omfattande än vad som är motiverat av omständigheterna i ärendet”, så är ett samtycke i detta fall inte juridiskt bindande. I kommentarerna till 11 kap. 2 § SoL återfinns inte heller något om vikten av att dokumentera samtycke.

Vidare har Socialstyrelsen i sin senaste utgåva av de mallar (BBIC, 2011-12-12) nämnden ska använda under handlägningsprocessen, i mallen för utredningsplan tagit bort en tidigare utformning, där den enskilde skulle underteckna planen och de utredningskontakter som nämnden bedömde som nödvändiga att ta. I den nya mallen ska den enskilde underteckna att de " varit delaktiga i utredningsplaneringen" och att de "har tagit del av utredningsplanen". Handläggare har i olika sammanhang diskuterat den tidigare utformningen av mallen för utredningsplan och har då också framfört de metodologiska svårigheterna att efterfråga ett samtycke, som handläggaren i nästa stund inte behöver ta hänsyn till.

Om ett samtycke ska tillmätas så stor dignitet att det ska dokumenteras, bör samtycket också ha motsvarande dignitet ifall samtycke inte ges. Förvaltningen menar dock att det är viktigt att dokumentera om den enskilde *inte* samtycker till att vissa kontakter tas, men att det kan bli onödigt "byråkratiskt" och otydligt för den enskilde att dokumentera ett samtycke i detta fall.

I förslaget till de nya föreskrifterna och allmänna råden har ett nytt kapitel med särskilda bestämmelser om dokumentation hos Statens Institutionsstyrelse (SiS) införts. Förvaltningen menar att det nya kapitlet tydliggör ansvarsförhållandena för dokumentation i enskilda ärenden när socialtjänsten gör en placering på någon av SIS' institutioner.

Däremot menar förvaltningen att det hade varit bra om de gemensamma beteckningarna på arbetsprocesser och innehåll som i övrigt präglar förslaget till nya föreskrifter och allmänna råd hade gällt även SiS. Det som i det nya förslaget benämns "genomförandeplan" får hos SiS benämningen "behandlingsplan". Behandlingsplanens syfte och innehåll är i princip densamma som för en genomförandeplan. Förvaltningen har svårt att förstå varför genomförandeplanen ska användas vid t.ex. placering i hem för vård och boende (HVB), men inte vid placering på någon av SiS' institutioner.

---